

6. Голян Василь. Децентралізація. Як підняти село через справедливий розподіл ренти. URL: <https://glavcom.ua/columns/vgalyan/decentralizaciya-yak-pidnyati-selo-cherez-spravedliviy-rozpodil-renti-471196.html>

7. Хвесик, М., Голян, В., Бардась, В. Формування нової моделі фіскального регулювання природокористування: інституціональні передумови, методологічне забезпечення та практичні рекомендації. Економіст, 2013, №9. С. 4-13.

8. Шерстюкова К.Ю. Перерозподіл природно-ресурсної ренти в національній економіці. Автореф. дис... канд. екон. наук. за спеціальністю 08.00.03 «економіка та управління національним господарством». К. 2017. 20 с.

УДК 331.57

О.І. Амоша, академік НАН України, проф. (*ІЕП НАН України, Київ*)

О.В. Панькова, канд. соціол. наук, доц. (*ІЕП НАН України, Київ*)

ЦИФРОВІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ: МОЖЛИВОСТІ ЧИ ЗАГРОЗИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЮ СТАЛОГО РОЗВИТКУ?

Україна приєдналася до глобального процесу забезпечення сталого розвитку, що ґрунтується на трьох базових імперативах: економічному – передбачає формування ефективної економічної системи, гармонізованої з екологічним чинником; соціальному – утверджує право людини на високий життєвий рівень в умовах безпеки; екологічному – визначає умови і межі відновлення екологічних систем унаслідок їх експлуатації. З огляду на принципову позицію концепту сталого розвитку, згідно з яким розвиток має здійснюватися заради людини, передусім за активної участі та силами самої людини, важливу роль для узгодженості й синергії впливу всіх трьох вищеназваних імперативів відіграє якість соціального і трудового потенціалу суспільства, у тому числі характер людської праці та зайнятості як її найпоширенішої форми [1, С. 16].

Особливої актуальності набуває проблема забезпечення сталого розвитку в умовах цифровізації економіки. Цифрові трансформації у сфері праці та зайнятості в Україні створюють нові виклики та загрози можливостям забезпечення сталого розвитку.

Трансформація соціально-трудових відносин за умови цифровізації економіки пов'язана з її основними етапами, процесами та напрямками. Цифровізація включає два основні процеси, які корелюють з визначенням її змісту в вузькому та широкому розумінні [2, С. 196]. У

визначення розуміння цифровізація розглядається як процес створення на різних рівнях економіки інформаційно-цифрових платформ і операторів, що супроводжується перетворенням інформаційно-комунікаційних технологій в технології широкого використання. В широкому розумінні цифровізація економіки пов'язана як зі зміною природи виробничих або економічних відносин, так і зі зміною безпосередньо виробничих сил та факторів виробництва внаслідок втілення проривних технологій, технологій «Індустрії 4.0», роботизації, створення кіберфізичних структур.

Процесам цифровізації економіки притаманний подвійний характер наслідків. У доповіді Римського клубу 2018 р. зазначається, що майже половина існуючих робочих місць піддається високим ризикам автоматизації, а найближчим часом 80% усіх професій, як очікується, потребуватимуть інтегрованих навичок STEM (Science – природничі науки; Technology – технологія; Engineering – технічна творчість; Mathematics – математика) [3]. Схожі виклики постають і в контексті тренду «озеленення» економіки, зокрема у зв'язку з прогнозованим закриттям так званих «коричневих» робочих місць із переважно низьким і середнім рівнями кваліфікації працівників, які, як свідчить світовий досвід реструктуризації старопромислових регіонів, часто не здатні швидко перекваліфікуватися й адаптуватися до нових умов.

В Україні має місце спорадичний і контраверсійний перебіг економічних, соціальних та інституційних трансформацій, які в наявному вигляді не задовольняють потреби ані економічного, ані соціального, ані екологічного, ані сталого розвитку загалом. Формування нових викликів як зовнішнього, так і внутрішнього характеру потребує розробки адекватних заходів державного регулювання щодо активізації людського, соціального і трудового потенціалу населення, диференційованих, гнучких і випереджально-адаптивних механізмів конвертації соціального потенціалу в реальні передумови сталого розвитку, інституційного забезпечення цих процесів.

Технології «Індустрії 4.0» докорінно змінюють соціально-трудова сферу, її інститути, організаційні структури, параметри ринку праці. В новій цифровій реальності виникають нові проблеми фінансового, правового, економічного, соціального, культурного, психологічного характеру тощо. Слабо дослідженими залишаються питання фінансування впровадження цифрових технологій та розповсюдження цифрових продуктів, платного чи безкоштовного доступу до онлайн-ресурсів; визначення та забезпечення захисту цифрових прав, прав інтелектуальної власності, соціально-трудова

прав, знаходження балансу між економічною ефективністю та соціальною справедливістю, збереження культурних цінностей та національної ідентичності, психологічного здоров'я населення, знаходження балансу між недоторканістю особистого життя та забезпечення особистої безпеки в онлайн- середовищі та поза його межами, гарантування національної безпеки в умовах розповсюдження цифрових технологій та з їх застосуванням.

Прогноз наслідків реформування економіки на перевагу цифровізації без урахування соціальних пріоритетів унеможливує забезпечення принципів та імперативів сталого розвитку, в цілому він є невтішним. Так, поглиблюватимуться соціальна нерівність та несправедливість, які хронічно закріпилися в українському суспільстві; відбуватимуться невідворотні структурні зміни у галузях, відмирання неконкурентоспроможних підприємств, інвестування в які є неефективним, незалежно від їх соціальної значущості тощо. Зміни в галузевій структурі під впливом цифровізації призведуть до зростання структурного безробіття, а реальні можливості створення «зелених робочих місць» - під сумнівом. Підготовка фахівців за новими професіями відбуватиметься довше, ніж зникнення застарілих професій і збільшення кількості безробітних, тому без державного регулювання ринку праці, спрямованого на реалізацію соціальної політики неможливо подолати негативні явища в соціальній та трудовій сфері, які виникають під впливом цифровізації економіки та суспільства.

Для того, щоб цифровізація економіки та суспільства, відповідні трансформаційні зміни в сфері праці та зайнятості України перетворювалися на можливості забезпечення умов для сталого збалансованого розвитку, необхідно вжити такі заходи стратегічного характеру:

- впровадження ефективної державної політики щодо мінімізації ризиків та загроз цифровізації трудової сфери та зайнятості на підґрунті згуртованої скоординованої взаємодії органів влади, організацій роботодавців і профспілок, галузевих асоціацій (представників бізнесу), інших організацій громадянського суспільства, науковців та інших суб'єктів взаємодії;

- одночасне внесення змін до правового забезпечення соціальної політики держави, до трудового законодавства України, законодавчих актів, що стосуються соціального захисту населення, національної безпеки України, державного бюджету України відповідно до вимог ефективних цифрових трансформацій;

- розробка та реалізація комплексу заходів стратегічного характеру щодо модернізації національної системи освіти для приведення у відповідність якості та кількості освітніх послуг із

наявними та майбутніми потребами цифрової економіки; для гнучкості та швидкого реагування системи освіти та державної підтримки на запити ринку праці в умовах уніфікації економіки.

Отже, цифрові трансформації економіки України мають відбуватися певним чином керовано – з урахуванням соціальних пріоритетів, дотриманням принципів соціальної справедливості та розвитку соціального і трудового потенціалу країни. В нових умовах зростає значущість сучасних концептів сталого господарювання (зокрема концепти «зеленої» та «синьої» економіки), які розширюють традиційні уявлення про характеристики продуктивної зайнятості та гідної праці.

Інформаційні джерела:

1. Соціальні та трудові чинники сталого економічного зростання: можливості й механізми активізації: монографія / О.Ф. Новікова, О.І.Амоша та ін.; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Київ, 2020. 464 с.

2. Юдина Т.Н., Тушканов И.М. Цифровая экономика сквозь призму философии хозяйства и политической экономии. *Философия хозяйства*. 2017. № 1. С. 193-201.

3. Come On! Capitalism, Short-termism, Population and the Destruction of the Planet: A Report to the Club of Rome / Ernst von Weizsäcker, Anders Wijkman. Springer Science+Business Media LLC 2018. P. 49-50.

УДК 338.244

П.Л. Гринько, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

АУТСОРСИНГ ЯК ДІЄВИЙ МЕХАНІЗМ ПІДВИЩЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Стратегічне управління, як відомо, являє собою процес розробки, прийняття і реалізації стратегічних рішень, що забезпечуються стратегічним управлінським вибором, який, в свою чергу, ґрунтується на пошуку балансу між ресурсним потенціалом організації і можливостями/погрозами її зовнішнього середовища. Підтримці даного балансу і підвищенню конкурентоспроможності організації сприяє аутсорсинг. Основною причиною рішення переведення частини бізнес-процесів на аутсорсинг є прагнення керівника організації до послідовної концентрації зусиль та ресурсів на основному виді її діяльності.